

NOTULEN
DER
Algemeene Kerkvergadering

VAN DE
NEDERDUITSCH HERVORMDE KERK
IN DE TRANSVAAL,
ZUID-AFRIKAANSCH REPUBLIEK.

*Gehouden op den 28sten November 1881, en volgende
dagen, in het Kerkgebouw der Hervormden*

TE HEIDELBERG.

Druckers-Adress :

J. P. BORRUS, DRUCKER, KIRCHSTRAAT, No. 130.

MDCCCLXXXII.

NOTULEN

DER

ALGEMEENE KERKVERGADERING

VAN DE

Nederduitsch-Herv. Kerk in de Transvaal, Zuid-Afrikaansche Republiek, gehouden op den 28sten November 1881, en volgende dagen, in het Kerkgebouw der Hervormden te Heidelberg, des morgens ten 10 ure.

TEGENWOORDIG: N. J. VAN WARMELO, Predikant van Heidelberg, Scriba; H. S. BOSMAN, Predikant van Pretoria, Secundus van den Scriba; G. W. SMITS, Predikant van Rustenburg; D. P. ACKERMAN, Predikant van Wakkerstroom; L. G. F. BICCARD, Predikant van Zoutpansberg.

Bij het constituëren der Vergadering, met vertoon van geloofsbrief, bliken aanwezig te zijn:—

VAN DE GEMEENTE POTCHEFSTROOM:

OUDERLINGEN:

J. P. PRINSLOO, M. C. DE BEER, P. A. GELDENHUIS.

DIAKENEN:

M. J. WOLMARANS, F. C. VENTER.

VAN DE GEMEENTE PRETORIA:

OUDERLINGEN:

J. A. BREEDT, H. J. BADENHORST,

C. G. SNIJMAN, H. S. PRETORIUS.

DIAKENEN:

C. E. SCHUTTE, L. H. JORDAAN.

VAN DE GEMEENTE RUSTENBURG:

OUDERLINGEN:

M. G. POTGIETER, F. G. H. WOLMARANS,

G. S. BOTHA.

DIAKENEN:

F. J. STEIN, C. A. J. CRONJE.

VAN DE GEMEENTE HEIDELBERG:

OUDERLINGEN:

C. F. J. MEIJER, J. J. VAN STADEN, J. W. SPRUYT.

DIAKENEN:

J. P. MEIJER, W. H. STEIN.

VAN DE GEMEENTE WAKKERSTROOM:

OUDERLINGEN:

H. B. KLOPPER, J. J. UYS.

DIAKEN: G. J. VAN DER MERWE.

VAN DE GEMEENTE ZOUTPANSBERG:

OUDERLING: S. E. GROBLER.

DIAKENEN:

G. F. SNIJMAN, H. C. J. VAN RENSEBURG.

VAN DE GEMEENTE ZEERUST:

OUDERLING: D. C. OBERHOLZER.

VAN DE GEMEENTE HARTEBEESTFONTEIN:

OUDERLINGEN:

G. J. J. BOTHA, S. D. J. VAN DER MERWE.

DIAKEN: G. J. J. OLIVIER.

VAN DE GEMEENTE WATERBERG:

DIAKENEN:

F. BOSHOF, J. H. SEEGER.

VAN DE CONSULENTS GEMEENTE VAN PRETORIA:

OUDERLINGEN:

M. J. PRINSLOO, P. J. MULLER.

DIAKENEN:

A. J. DE LANGE, P. C. BRONKHORST.

VAN DE GEMEENTE STANDERTON:

OUDERLINGEN:

P. P. ROETS, P. W. GEYSER, A. B. WOLMARANS.

DIAKENEN:

P. J. L. BIERMAN, G. J. ENGELBRECHT, Gz.

VAN DE GEMEENTE UTRECHT:

OUDERLING: J. H. HATTING.

DIAKENEN:

W. H. MOOLMAN, J. C. VAN DEVENTER.

VAN DE GEMEENTE MIDDELBURG:

DIAKENEN:

D. J. MULLER, D. J. KOK.

Geene Afgevaardigden van Bloemhof zijn verschenen.

Nadat de Scriba de vergadering met gebed heeft geopend, wordt er op officiële wijze kennis gegeven van het overlijden van den Wel-Eerw. heer D. VAN DER HOFF, in leven Predikant te Potchefstroom. Is ook de reden, waarom deze zitting zonder Voorzitter is, en dien tengevolge door den Scriba wordt geopend. Er wordt een schets gegeven van het verlies van dien man, die de Hervormde Kerk ruim 28 jaren heeft gediend, en trouw in den arbeid is gebleven tot aan zijn dood, en de belangstelling wordt uitgedrukt door den mond van den nu ageerenden Voorzitter. Er wordt kennis gegeven dat er nu een nieuwe Præses moet worden gekozen, waartoe men overgaat, en uit de stemming blijkt dat

Op Ds. G. W. SMITS, 39 stemmen zijn uitgebracht,
„ Ds. D. P. ACKERMAN, 8
„ Ds. N. J. VAN WARMELO, 4
„ Ds. H. S. BOSMAN één stem.

De Predikant van Rustenburg neemt den Voorzitterstoel in, heet de opgekome ne broeders hartelijk welkom alhier, wijst op het belangrijke van deze vergadering, die de geheele Hervormde Kerk in de Transvaal vertegenwoordigt, hoopt dat allen door broederlijke liefde zullen gedreven worden, insgelijks dat het zal strekken tot verheerlijking van Gods heiligen naam, en tot uitbreiding van het rijk des Heeren Jezus Christus.

Het Reglement van Orde wordt gelezen.

De Scriba brengt het noodzakelijke voor om een Secundus van den Præses te benoemen. Er is wel een Secundus, de Predikant van Zeerust, maar hij is niet hier, er is ook geen officiële kennis waar hij zich bevindt. Ouderling Badenhorst vraagt, voor hoe lang een Secundus wordt gekozen? Antwoord, voor den tijd van 5 jaren, maar hij is niet hier, en er moet een Secundus zijn, dus nu is een nieuwe benoeming noodzakelijk. Eindelijk gaat men over tot de stemming van een Secundus voor den Præses, waaruit blijkt, dat de Predikant van Wakkerstroom met 43 stemmen is gekozen, en 3 stemmen zijn uitgebracht op den Predikant van Pretoria, 3 op den Predikant van Heidelberg, 2 op den Predikant van Zoutpansberg en 1 op den Præses zelven.

De aandacht wordt gevestigd op het feit, dat de geloofs-brieven der afgevaardigden van Hartebeestfontein door een Ouderling als Voorzitter, en die van Zeerust door den Pré-

dikant van Rustenburg, hoewel niet als Consulent, zij geteekend. De uitleg wordt gegeven, dat de Predikant van Zeerust afwezig was, toen de brief van aanschrijving der Algemeene Kerkvergadering kwam, dat de Kerkeraadsleden van Hartebeestfontein zich toen geconstitueerd hadden als vergadering, een Voorzitter gekozen, afgevaardigden gekozen, en zoo de geloofsbrieven geteekend. En nu wordt de vraag aan de vergadering gelegd, of zulks zal goedgekeurd worden, en ook als regel zal worden aangenomen voor het vervolg. De Predikant van Pretoria wijst aan, hoe wij ons op een gevaarlijk terrein bevinden, als wij zulke regels voor de toekomst vaststellen, maar van verschillende zijden wordt aangevoerd, dat zulks niet anders konde, of de gemeenten zouden niet vertegenwoordigd zijn. In dien geest spreken de Ouderlingen Uijs en Roets, terwijl de Predikant van Wakkerstroom doet uitkomen, hoe buitengewone omstandigheden, buitengewone maatregelen noodig maken, en heeft een voorstel van den volgenden inhoud: "De Algemeene Kerkvergadering keurt deze gevallen van toelating van afgevaardigden van Zeerust en Hartebeestfontein voor ditmaal goed, maar besluit zich voor het vervolg te houden aan Art. 18 bld. 15 der Kerkwet." Dit wordt gescondeerd door broeder Roets. De Predikant van Pretoria heeft een amendement op dit voorstel, n.l.: "Onder de omstandigheden keurt de vergadering de zitting van de broeders afgevaardigden van Hartebeestfontein en van Zeerust goed." Dit wordt gesecondeerd door broeder Kok. Er volgt een gehaspel over de beteekenis van het woord amendement, en toen daarover genoeg was gesproken, kwam het amendement van den Predikant van Pretoria ter stemming, en wordt het door de meerderheid aangenomen.

Er zijn brieven ingekomen van den broeder Diaken J. W. Viljoen, van Marico, van F. G. D. Wolmarans, broeder Ouderling van Mooirivier, en van Diederik Coetzee, broeder Ouderling van Marico, kennis gevende dat zij om wettige redenen verhinderd zijn ter vergadering te verschijnen.

Een brief van de Weduwe D. v. d. Hoff, kennis gevende van het overlijden van haren echtgenoot, en aanspraak makende op pensioen, wordt voorgelezen, waarna bij acclamatie besloten wordt een brief van rouwbeklag aan de weduwe te richten, in naam van de vergadering, en haar inlichtingen te geven

omtrent het pensioen. De Voorzitter wordt aangewezen, om zulk een brief op te stellen.

Aan de orde het voorlezen der Notulen van de Zitting van Potchefstroom, dato 4 October 1880, waarna de zitting wordt verdaagd tot heden middag, ten 3 ure.

HEROPENING TEN HALF-VIER URE.

Dezelfde leden tegenwoordig. De Notulen van de voormiddagzitting worden gelezen en goedgekeurd.

De verslagen van de verschillende Gemeenten worden aan de orde gesteld, loopende over het jaar 1880.

POTCHEFSTROOM.

Van Potchefstroom is een schrijven ingekomen, opgesteld één dag na de begrafenis van den overleden Predikant, het geen dus wel onvolledig is, maar toch de volgende opgaven bevat:

Zielen ongeveer 4,000, lidmaten ongeveer 2,000, gedoopt 394, aangenomen 192, gehuwd 114 paar; inkomsten, £344 9s. 9d., uitgaven £336 11s. 9d. Goedgekeurd.

PRETORIA.

Zielen 3,000, lidmaten 1,200, gedoopt 157, aangenomen 61, gehuwd 32 paar; inkomsten £651 3s. 6d., uitgaven £632 18s. 9d. Goedgekeurd.

RUSTENBURG.

Zielen 4,000, lidmaten 1,000, gedoopt 141, aangenomen 58, gehuwd 49 paar; inkomsten £612 14s. 6d., uitgaven dezelfde. Goedgekeurd.

HEIDELBERG.

Zielen ongeveer 3,000 lidmaten ongeveer 800, aangenomen 56, gedoopt 138, gehuwd 30 paar; inkomsten £88 5s. 9d., uitgaven £96 14s. 6d. Goedgekeurd.

ZOUTPANSBERG.

Zielen 430, lidmaten 168, gedoopt 38, aangenomen 10, gehuwd 4 paar; inkomsten £36 7s., uitgaven £20 15s. Goedgekeurd.

WAKKERSTROOM.

Zielen 1,218, lidmaten 630, gedoopt 116, aangenomen 53, gehuwd 7 paar; inkomsten £165 0s. 0., uitgaven dezelfde. Goedgekeurd.

ZEERUST.

Geen verslag ingekomen.

WATERBERG.

Van deze gemeente is een verslag, opgesteld door de Consul-
lent, ontvangen. Er zijn 180 leden, 350 zielen, 23 gedoopt,
9 aangenomen. Er is ingekomen £23 5s., en hetzelfde uit-
gegeven. Goedgekeurd.

UTRECHT.

Van Utrecht is een verslag ingezonden door den Consu-
lent; 390 zielen, 163 lidmaten, 16 gedoopt, 8 aangenomen,
inkomsten £54 4s. 9d., uitgaven £40 13s. 6d. Goedgekeurd.

HARTEBEESTFONTEIN.

Geen verslag ontvangen.

HEIDELBERG EN LIJDENBURG.

Van deze gemeente is bericht ingekomen, door middel van
den Consul-ent, dat daar 680 zielen zijn en 320 lidmaten, dat
er 70 zijn gedoopt, en 42 aangenomen, dat de inkomsten
waren £41 17s., en de uitgaven £37 12s. 6d. Goedgekeurd.

CONSULENTSGEMEENTE PRETORIA.

Van de Consulentsgemeente van Pretoria werd, bij ver-
slag, medegedeeld, dat men van voornemen is om een Kerk
te bouwen; het getal zielen was 1200, lidmaten ongeveer
500, gedoopt 56, aangenomen 35, inkomsten £91 10s. 6d.,
uitgaven £67 3s. Goedgekeurd.

STANDERTON.

Van Standerton is een rapport, eenige beschouwingen van
den toestand aangevende, met vermelding dat het getal
zielen en lidmaten nog onbekend is, dat er 65 zijn gedoopt
en 29 aangenomen, en dat er een klein saldo in de kas aan-
wezig is. Goedgekeurd. Ten gevolge van een opmerking
in dit verslag, zal de Kerkeraad van Standerton morgen een
zamenkomst hebben met den Predikant van Wakkerstroom,
om eenige zaken te regelen.

BLOEMHOF EN CHRISTIANA.

Van deze gemeenten is geen verslag ingekomen.

De Predikant van Pretoria staat nu op om te kennen te
geven, hoe koud en doodsch hij zich gevoelde bij het voor-
lezen der verschillende verslagen. Hij wijst er op, hoe er
verslag van den toestand wordt gevraagd, en wat hij ge-
hoord heeft, waren alleen cijfers en getallen. Met één

enkele uitzondering wordt er alleen van den uiterlijken toestand gesproken, en hij wenscht iets te weten van den innerlijken toestand. Hij geeft alleen een wenk, waarop de Predikant van Wakkerstroom zijn instemming te kennen geeft, en trachten zal in dien geest te handelen.

Er wordt verantwoording gedaan van het "Predikant Weduwen Fonds."

De Kassier betreurt het, dat hij alweder met cijfers moet komen, maar het kan niet anders, daar dit lichaam ook administratieve werkzaamheden heeft.

De verschillende bijdragen der gemeenten worden hoofd voor hoofd vermeld, en het kapitaal, met de renten en de bijdrage van den gewezen Predikant van Pretoria, is thans £3040 17s.

Met een bedanken van den Voorzitter wordt dit verslag goedgekeurd. Eveneens verslag van het "Algemeen Fonds." Na aftrek van enkele onkosten, en met bijvoeging van de bijdragen der verschillende gemeenten, is het bedrag thans in handen £66 18s. 9d. Ook goedgekeurd.

Verdaging voor een kwartier uur.

HEROPENING TEN KWART VOOR VIJF URE.

Aan de orde wordt een beschrijvingspunt gesteld, ingediend door den Kerkeraad van de Consulentsgemeente van Pretoria, en van den volgenden inhoud: "De Algemeene Kerkvergadering neme het besluit, dat voortaan elke Predikant, die beroepen zal worden in de Nederduitsch Hervormde Kerk hier te lande, en zulk beroep aanneemt, verplicht zal zijn vóór zijne voorstelling aan de gemeente, bij de regeering den eed van getrouwheid af te leggen aan het Gouvernement der Zuid-Afrikaansche Republiek."

De Voorzitter geeft het praesidium aan den Predikant van Wakkerstroom, zijnde in de zaak betrokken.

Ouderling Badenhorst vraagt of zulks hier tehuis behoort? of de Vergadering het recht heeft om van zulk een eed zweren te spreken?

De Predikant van Rustenburg licht het beschrijvingspunt toe, zeggende dat art. 3 bld. 6 der Kerkwet aanleiding geeft tot deze zaak, en dat de Hervormde Kerk verplicht is om zulke bepalingen te maken, dat geen Predikanten toegelaten worden, die geen trouw willen zweren aan het Gouvernement van deze Republiek. De ondervinding heeft geleerd, dat

er ontrouwe Predikanten zijn, en hij meent, dat elke Predikant, die met hart en ziel wil inkomen in de Hervormde Kerk, zich aan zulk een besluit zal willen onderwerpen.

Ouderling Meijer ziet niet in, waarom een eed noodig is voor een Predikant; als hij een schelm is, blijft hij een schelm.

Ouderling Wolmarans van Rustenburg voorziet moeilijkheden in de toekomst, bij voorbeeld bij een verandering van het Gouvernement.

Na eenige woorden van Ouderling Hatting, Diaken Stein en Ouderling Roets, meestal goedkeuring te kennen gevende over het voorstel, of inlichtingen vragende, na instemming van Ouderling Geyser, eenige bedenking van Ouderling Klopper, na nog een uitlegging gegeven door den Predikant van Rustenburg, na een toespraak van den Predikant van Pretoria, bezwaren inhoudende en vragende waarom men niet een stap achteruit is gegaan, om van de tegenwoordige dienstdoende Predikanten zulk een eed te eischen, en na een laatste opmerking van den Predikant van Zoutpansberg, om zulk een gewichtige zaak tot morgen uit te stellen, wordt de directe vraag aan de Vergadering gedaan, of het recht bij de Vergadering berust om zulk een eed van trouw verplichtend te maken, waarop de Scriba te kennen geeft, dat zulk een vraag een ongerijmdheid is, en met "neen" moet worden beantwoord, welk gevoelen bij stemming blijkt het gevoelen der meerderheid te zijn waardoor dit beschrijvingspunt is vervallen.

Er is een beschrijvingspunt ingekomen van den Predikant van Pretoria, om art. 15 bld. 9 der Kerkwet te schrappen, handelende over de niet-erkenning van het lidmaatschap der Gereformeerde Kerk hier te lande. Tot toelichting haalt de Predikant van Pretoria aan, dat de tijd is gekomen om dit artikel in te trekken, vooral om het groote doel, de Kerkelijke vereeniging, te bevorderen. Ouderling Meyer zegt, deze discussie is te vroeg, de Wet moet geheel herzien worden, hij zelf heeft vele veranderingen voor te slaan, zoodat men nu wachten moet, tot de tijd van geheele herziening gekomen is. De Predikant van Wakkerstroom meent, dat zulke discussiën eerst te pas komen, nadat de vereeniging is tot stand gebracht. Ouderling J. P. Prinsloo wil weten, of de afgescheidene gemeente ook toenadert? Een voorstel van Ouderling Meyer, gescondeerd door Ouderling van Staden, wordt ter tafel

gelegd van den volgenden inhoud: "Art. 15 bld. 9 der wet blijve, zoo als het is, tot dat de geheele wet veranderd wordt." De Præses licht nog toe, de Ouderling Roets spreekt nog, evenals de Predikant van Pretoria en de Ouderling Badenhorst, waarna het voorstel van Ouderling Meyer in stemming wordt gebracht, en afgestemd, zijnde er slechts 3 van de 52 stemmen vóór. Het voorstel van den Predikant van Pretoria komt nu aan de orde, en gedurende de discussiën wordt de vergadering van wege het vergevorderde uur verdaagd, tot morgen ochtend ten 9 ure, terwijl de Predikant van Zoutpansberg het dankgebed doet.

DINGSdag MORGEN, 29 NOVEMBER, 1881.

Heropening ten 9 ure. Alle leden tegenwoordig. De Præses opent de vergadering met gebed. De Notulen van de vorige zitting worden gelezen en goedgekeurd. De Scriba vraagt verlof om de vergadering heden middag ten 5 ure te verdagen, van wege een begrafenis, hetgeen wordt toegestaan.

Er wordt uitleg gegeven, wat het stemmen in de minderheid is, er wordt gevraagd of er nog beschrijvingspunten zijn in te dienen, en zoo ja, het zoo spoedig mogelijk te doen. De brief van rouwbeklag aan de Weduwe van der Hoff wordt voorgelezen, goedgekeurd, en door den Præses en Scriba, namens de vergadering, geteekend.

Nog wordt aan de orde gesteld het beschrijvingspunt van den Predikant van Pretoria, om art. 15, bld. 9 der Kerkwet te schrappen.

Ouderling Geyser is eens met het voorstel, maar alles is hem nog niet duidelijk. Leest art. 1 bld. 10 der Wet voor, handelende over de wettigheid van den staat van een Predikant, herinnert dat de Hervormde Kerk altijd sterk was voor het beginsel van een wettige opleiding, dat de oprichter der Gereformeerde Kerk beschouwd werd als een Zendeling, geroepen om de Naturellen te bedienen, en hoe kan dan het lidmaatschap van zulk een worden erkend? Wil ingelicht wezen omtrent de bevoegdheid van zulk een Predikant.

De Predikant van Zoutpansberg wil voor het voorstel spreken, zegt: de Hervormde Kerk erkent de Nederduitsch Gereformeerde Kerk, als voldoende aan dat artikel, en waarom dan de Gereformeerde niet?

De Predikant van Pretoria verstaat het gevoelen van Ouderling Geyser, erkent ook dat de Hervormde Kerk is Staats-eigendom, maar vraagt of de Staat het Gereformeerde Kerkgenootschap als wettig of onwettig beschouwt? Meent dat de veranderde omstandigheden het mogelijk maken om dit artikel te schrappen. Er volgt een toelichting van den Præsides, waarom het Grondwets artikel, zeggende dat een Volksraads-lid van de Hervormde Kerk moet zijn, veranderd is in "Protestantsch Kerkgenootschap." Op verzoek van den Predikant van Pretoria wordt letter C. bld. 35 der Kerkwet voorgelezen, handelende over de broederlijke betrekking der Hervormde Kerk en de leden der Zusterkerken, en dit artikel in verband brengende met art. 1 bld. 10, zoo verhindert ons niets om art. 15 te schrappen. De Predikant van Zoutpansberg zegt, dat de Gereformeerde Kerk geen getuigen aanneemt der Hervormde; de Nederduitsch Gereformeerde doet het ook niet; waarom dan de een verworpen, de ander aangenomen? Verhaalt hoe de Nederduitsch Gereformeerde Kerk nog voortgaat met die minachting van vroegere tijden, hoe die Kerk nog toont verre van ons te zijn, hoe een nieuwe Zendeling is aangekomen, die het werk van scheiding in Zoutpansberg voortzet; als de Nederduitsch Gereformeerde Kerk dat doet, waarom zou men dan de Gereformeerde Kerk niet tegemoet komen?

Ouderling Klopper vraagt, of het niet de bedoeling is, om het pad open te maken voor personen, die wenschen in onze Kerk in te komen? Zoo verstaat hij het. Ouderling Roets had niet zoo vele discussiën verwacht, maar stemt in met alles wat de Predikant van Zoutpansberg heeft gezegd. De Hervormde Kerk is veracht; men kan ons niet meer beledigen, dan men reeds gedaan heeft, hier is in Heidelberg een voorbeeld daarvan te noemen, en is het eens met het voorstel van den Predikant van Pretoria.

De Voorzitter vraagt, als wij de lidmaten aannemen, erkennen wij dan niet de Predikanten als wettig, die ze tot lidmaten hebben gemaakt? Nadat Ouderling Roets den Voorzitter had bedankt voor de inlichting, zoo vraagt de Predikant van Wakkerstroom, hoe men handelt ten opzichte van Schotsche Presbyteriaansche broeders? waarop de Scriba te kennen geeft, dat er geen sprake is van de wettigheid van Predikanten, maar alleen of het lidmaatschap der Gereformeerde Kerk wordt erkend. Dat zijn twee geheel afgescheidene zaken. De Pre-

dikant van Pretoria is het daarmede eens, later komt de vraag voor of de Predikanten wettig zijn. Ouderling Meyer zegt, dat het, om al die redenen, beter is, om te wachten met verandering van wetsartikelen, tot dat de geheele wet zal worden herzien. Het voorstel, om art. 15, bld. 9 der Kerkwet te schrappen, wordt met meerderheid van stemmen aangenomen. Ouderling van Staden verzoekt aantekening, dat hij in de minderheid heeft gestemd.

Na een zamenpreking van den Præses en den Predikant van Pretoria over de regeling der werkzaamheden, met inachtneming van art. 12 der beschrijvingspunten van 1879, en het voornemen om alle veranderingen te doen verzamelen en uitgegeven, met herinnering aan letter F. van het Reglement van Orde, wordt overeengekomen om nu dit beschrijvingspunt van den Predikant van Pretoria te behandelen: "Art. 3, pag. 13 der Kerkwet worde geschrapt." De voorsteller zegt, dat het handelt over den toestand van eene Weduwe van een Predikant, waardoor de vacature in een gemeente kan blijven bestaan voor den tijd van 12 tot 15 maanden. Haalt het voorbeeld van Potchefstroom aan. Meent dat dit artikel onbillijk is tegenover de gemeente. Aan de beraadslaging nemen deel de Voorzitter en Scriba, vooral om inlichtingen te geven hoe dit artikel is ontstaan, ook in verband met het jaar 1869, toen er geen sprake was van vrijwillig beginsel. Op een vraag van den Predikant van Pretoria of het wettig is, om te beroepen, terwijl de tijd, bij dit artikel bepaald, nog niet verstreken is, wordt bevestigend geantwoord, en wordt het voorstel, met verlof der vergadering, ingetrokken. Verdraging voor een kwartier.

HEROPENING TEN KWART OVER ELF URE.

De Præses herinnert, dat beschrijvingspunten vóór 2 uur heden namiddag moeten worden ingeleverd. Er wordt op voorstel van den Scriba, gesecondeerd door Ouderling van Staden, het volgende besluit genomen: "De Algemeene Kerkvergadering besluit, dat voortaan alle beschrijvingspunten, behoorende tot een Algemeene Vergadering, één maand vóór de zitting, bij den Scriba moeten worden ingediend."

Aan de Orde wordt het volgende beschrijvingspunt van den Predikant van Pretoria gesteld: "De Kerkeraden zullen jaarlijks een gespecificeerden staat van inkomsten en uitgaven der gemeenten aan de Commissie der Algemeene Kerkver-

gadering voorleggen." De Notulen van het jaar 1880, daarop betrekking hebbende, worden voorgelezen, waarop de Scriba erkent, dat het beginsel moet gehuldigd worden, maar dat hij het nut van dien maatregel niet inziet. Openbaarheid in geldzaken is een vereischte, maar alleen voor de gemeente, die het geld geeft; en elke 3 maanden onderzoekt de Kerkeraad de kerkkas. De Predikant van Pretoria meent, dat het recht is, dat de hoogste Kerkvergadering het weten zal, hoe het gaat met de geldelijke administratie der gemeentegelden. Van de fondsen der gemeenten weten wij niets. Een gespecificeerde opgave van inkomsten en uitgaven is noodig. De Predikant en de Kerkeraad moeten te zamen gebonden worden. De Predikant is niet onfeilbaar. De Predikant van Wakkerstroom wil weten, welk recht de Algemeene Kerkvergadering heeft om van de uitgaven te weten. Elk gemeentelid kan de boeken nazien. Diaken Meyer is het met den Predikant van Pretoria eens, evenals de Ouderling Hatting, die een voorbeeld aanhaalt ten bewijze hoe zulk een verantwoording noodzakelijk is. De Predikant van Wakkerstroom geeft te kennen, als het voorstel wordt aangenomen, niet langer bestuurder van de Kerkekas te kunnen zijn. Ouderling M. J. Prinsloo is het met laatstgenoemden spreker eens, zoo ook Ouderling Roets, en spreekt over de moeilijkheid van zulke zaken in Consulents gemeenten. Ouderling Wolmarans van Rustenburg vereenigt zich met het gevoelen van den Predikant van Wakkerstroom. Ouderling Uys zegt dat hij en de Predikant van Wakkerstroom met elkander tevreden zijn. Na nog eenige opmerkingen van Diaken Meyer en Ouderling Hatting, neemt de Predikant van Pretoria het woord, om te kennen te geven, hoe hij niet kan inzien, dat men tegen zijn voorstel zijn kan. Er is toch maar één verslag, en het is de tijd, dat de Hervormde Kerk zal wakker worden, en meer zal doen dan tot nu toe gedaan is. Dit voorstel is een beschermings maatregel voor den Kerkeraad. De gemeente heeft het recht te vragen, wat wordt er gedaan met het geld? Denkt aan het arme Zoutpansberg, en als een gemeente 14 pond over heeft, welnu, laat die een andere arme gemeente helpen.

De tijd verstreken zijnde, zoo wordt de vergadering verdaagd, tot heden namiddag.

HEROPENING TEN KWART VOOR VIER URE.

De Notulen der morgenzitting worden gelezen en goedgekeurd, nadat de vergadering was geopend.

Het overige der zitting, die zeer kort was van wege een begrafenis, was voornamelijk gewijd, eerst aan de bespreking van een Status van een Zending, die in Holland ook den Status heeft van een Predikant, zooals het geval was met den oprichter der Gereformeerde Kerk alhier, en daarna over het voorstel van den Predikant van Pretoria, nog aan de orde, dat een gespecificeerd verslag van inkomsten en uitgaven der gemeente aan de Algemeene Kerkvergadering jaarlijks moet worden overgelegd. Daar het voorstel ten slotte, met verlof der vergadering, wordt teruggetrokken, en de vele discussiën over dat voorstel niet waard zijn om uitvoerig te worden genotuleerd, zoo wordt goedgevonden, ze zoo eenvoudig mogelijk op te stellen, zoo als nu gedaan is, en wordt de vergadering om half vijf door den Predikant van Wakkerstroom met dankgebed gesloten.

WOENSDAG, 30 NOVEMBER 1881.

Heropening des morgens ten 9 ure. Alle leden tegenwoordig. De Predikant van Pretoria doet het gebed. De Præses opent. De Scriba leest de Notulen voor van de namiddagzitting van gisteren, die worden goedgekeurd.

De Præses doet een voorstel, uit naam van de 5 Predikanten, dat de Algemeene Kerkvergadering een adres van gelukwensching toezende aan het Hoog-Edele Driemanschap, van wege het herstel der Zuid-Afrikaansche Republiek, welk adres zal worden voorgelezen bij de groote Volksbijeenkomst, die (D.V.) in de volgende maand te Paardekraal zal worden gehouden. Dit voorstel wordt met acclamatie aangenomen, terwijl, na eenige woordenwisseling, besloten wordt het schrijven van zulk een adres aan de Moderateur op te dragen.

Aan de orde komt het voorstel van den Predikant van Pretoria: "De Algemeene Kerkvergadering worde om de 2 jaren gehouden." Dit wordt gesecondeerd door Diaken Jordaan. Ouderling Meyer zegt, dat volgens de Wet alle 5 jaren te lang, en volgens dit voorstel alle 2 jaren te kort is; wil elke 3 jaren. De Predikant van Zoutpansberg doet in dien zin een amendement, het geen gesecondeerd wordt

door den Diaken G. Engelbrecht, en met meerderheid aangenomen, na een opmerking van Ouderling M. J. Prinsloo, dat men volgens de Wet bij elkander kan komen, zoo dikwijls zulks noodig wordt geacht.

Aan de orde komt het voorstel van den Predikant van Pretoria: "Dat er een Commissie aangesteld worde, om de Kerkwet te herzien, hetgeen door Diaken Meyer wordt gesecondeerd." Ouderling Meyer zegt, hoe kan de Wet herzien worden, als er misschien later een vereeniging met andere Kerkgenootschappen plaats vindt? Volgens den Predikant van Pretoria, Ouderling Geyser en Diaken Schutte, is het nu ons werk om, wat noodig is, te veranderen; van uitstel kan afstel komen, zegt Ouderling Roets. De Præses doet opmerken, dat vele wetten niet kunnen toegepast worden, van wege de invoering van het Vrijwillige Beginsel. Algemeen wordt aangenomen, om zulk een Commissie te benoemen. De Commissie zal bestaan uit 5 leden; 2 Predikanten, één van welke de Scriba is, en 3 Ouderlingen. Terwijl de vergadering de 2 Predikanten benoemt, zullen de Predikanten de namen der Ouderlingen opgeven. Bij de stemming blijkt, dat de Predikant van Wakkerstroom 30 stemmen heeft, de Predikant van Pretoria 18, de Predikant van Rustenburg 4, zoodat eerstgenoemde is gekozen. Tot Ouderlingen worden benoemd de broeders Corn. Meyer, H. Klopper en P. W. Geyser, die na eenig bedenken, gewillig zich betoonen, om die betrekking aan te nemen. Er is vrijheid om onderlinge bepalingen voor de regeling der Commissie te maken, maar alleen wordt op voorstel van Ouderling Hatting, gesecondeerd door Diaken Engelbrecht, vastgesteld, dat de Commissie met haren arbeid vóór de Algemeene Kerkvergadering van het jaar 1884 gereed moet zijn.

Aan de orde komt het volgende voor, ingediend door den Predikant van Zoutpansberg: "De Hoog-Eerw. Algemeene Kerkvergadering besluite een zegel te doen vervaardigen, en aan elken Kerkeraad eener Hervormde Gemeente een exemplaar ten gebruike te geven." Diaken Boshoff secondeert het voorstel, nadat de Predikant van Zoutpansberg het toegelicht heeft, wijzende er op, hoe reeds in 1879 het beginsel is goedgekeurd, hoe de uitvoering is uitgesteld, en hoe Wijlen de Predikant van Potchefstroom gelijktijdig dezelfde zaak heeft ter sprake gebracht. Nu de staat weer teruggegeven

was, was elke hinderpaal van vroeger uit den weg geruim. Sommige leden verstaan er niets van, maar de Predikant van Zoutpansberg licht het toe, aanhalende van den brief aan het Driemanschap, en eindelijk wordt het maken van zulk een zegel vastgesteld, met dien verstande, dat het vervaardigen van een zegel zal worden opgedragen aan den Predikant van Pretoria, dat er een afzonderlijk zegel zal zijn voor de Kerkeraden, door hen te betalen, en een afzonderlijk grooter zegel voor de Moderateur, te betalen uit het Algemeene Fonds.

Aan de orde is een petitie van den volgende inhoud "De afgevaardigden van den Kerkeraad der Nederduitsch Hervormde Gemeente van Zoutpansberg, brengen eerbiedig onder de aandacht van deze Hoog-Eerw. Vergadering, den kommervollen en behoeftigen toestand der Gemeente Zoutpansberg, klein in getal en niet in staat om in de stofelijke behoeften te voorzien, verbonden aan de dienst van het Evangelie, en verzoekt hulp en ondersteuning bij deze Vergadering, op zulk eene wijze als voegzaam zal worden geoordeeld. (w.g.) S. E. Grobler Ouderling, H. C. J. van Rensburg, G. F. Snyman, Diakenen."

De Præses vestigt de aandacht op den treurigen toestand dier gemeente, klein en arm, waardig om te worden ondersteund, vast aan de Kerk, van verre komende om vergaderingen bij te wonen, met niet meer dan 169 lidmaten, doet uitkomen hoe noodzakelijk het is te helpen; Ouderling Botha zegt dat elke gemeente een weinig geven moet; Broeder van der Merwe wil dat voorstel ondersteunen, eveneens Ouderling Hatting en C. Meyer, Ouderling Geyser spreekt een krachtig woord ten gunste van het plan, om iets te doen; Ouderling Klopper noemt het plicht te helpen, Ouderling Uys wil dadelijk beginnen, de Predikant van Pretoria stemt in en zegt, wij moeten een speciale collecte hebben door de geheele Transvaal, de Predikant van Heidelberg verhaalt van zijne ondervinding in die gemeente, van de trouw, de gehoorzaamheid, de liefde onder elkander, waardoor die gemeente een eer was voor de Hervormde Kerk, en nadat verscheidene plannen aan de hand gegeven waren, en het wenschelijke was ingezien om dadelijk de helpende hand uit te strekken, zoo wordt de vergadering voor een kwartier verdaagd, om gelegenheid te geven een voorstel op te maken en giften in te zamelen.

HEROPENING TEN HALF-TWAALF URE.

Dezelfde leden tegenwoordig. Op de tafel ligt aan giften ter behoeve van de gemeente van Zoutpansberg, de som van £36 13s. De Præses bedankt voor de welwillendheid in deze betoond, en overhandigt het aan den Voorzitter van den Kerkeraad van Zoutpansberg. De Predikant van Zoutpansberg betuigt zijn dank voor de betoonde milddadigheid, doet dat in naam der 3 afgevaardigden, en ook in naam der geheele gemeente, eindigende zijne hartelijke toespraak met de woorden: “Zalig zijn de barmhartigen, want hun zal barmhartigheid geschieden.”

De Predikant van Wakkerstroom heeft een voorstel over deze petitie, van den volgenden inhoud: “Deze vergadering besluit om de gemeente van Zoutpansberg te gemoot te komen in hare behoefte, en laat het aan de verschillende Kerkeraden over, de wijze waarop in deze zal gehandeld worden, en binnen den tijd van zes maanden daarvan verslag te doen aan den Hoog-Eerw. Scriba der Algemeene Vergadering.” Ouderling van Staden secondeert, en het wordt algemeen aangenomen. Op een vraag, wordt geantwoordt, dat zulks voor één jaar is. De Predikant van Heidelberg zal een schrijven daarbij voegen, gericht aan de gemeente.

Aan de orde een beschrijvingspunt, ingediend door de afgevaardigden van Pretoria: “Aangezien art. 3 pag. 13, hoofdstuk 1 van onze Kerkwet, geen melding maakt van de Predikants Weduwe, die onder het Vrijwillige Beginsel is, zoo stellen wij voor, dat in dien geest door de Algemeene Kerkvergadering een besluit genomen zal worden.” Ouderling Breedts draagt het voor, zegt het is billijk om voor de weduwe te zorgen, zij moet ten minste 3 maanden in de pastorie blijven wonen, en stelt dat voor; meenende over andere zaken kan de vergadering niet besluiten. De Predikant van Wakkerstroom secondeert. De groote vraag, waarover de discussie loopt, is deze, of de Algemeene Vergadering het recht heeft om over de pastorie te beschikken, en niet over het salaris, of over pastorie en salaris, aan welke discussie broederen Ouderlingen Hatting en Roets deelnemen als ook de verschillende Predikanten, waarna de vergadering wordt verdaagd.

HEROPENING TEN 10 MINUTEN VOOR 4 URE.

Al de leden tegenwoordig. De Præses opent de vergadering. De Notulen der morgenzitting worden gelezen. Diaken Meyer wil de beschrijving van het zegel opgenomen hebben in de Notulen, wat wordt toegestaan, waarna zij worden goedgekeurd.

Het zegel zal het volgende opschrift moeten hebben: “Bovenaan, Nederduitsch Hervormde Kerk; Onderaan Z. A. Republiek, en tusschen beiden in, het wapen der Republiek.”

Nog is aan de orde het voorstel van Ouderling Breedt.

De Predikant van Wakkerstroom deelt mede, dat hij aangaande deze zaak een nieuw voorstel heeft, als de Ouderling Breedt daartoe verlof wil geven. Ouderling Breedt stemt toe. Het voorstel is als volgt: “Bij art. 3, pag. 13, worde gevoegd: Aan de weduwe of minderjarige en nog niet tot onafhankelijk bestaan gekomene kinderen van Predikanten, die onder het Vrijwillig Beginsel zijn ingekomen, wordt door den Kerkeraad voor den tijd van drie maanden, het genot van inwoning in de pastorie of van huishuur daaronder begrepen, vergund, en het salaris voor den tijd van zes maanden verzekerd.” Ouderling Breedt secondeert. Diaken Meyer vraagt, is de Algemeene Vergadering of de Kerkeraad verantwoordelijk dit artikel uit te voeren? De Præses antwoordt, de Kerkeraad. Aan Ouderling Geyser schijnt deze een geheel huishoudelijke zaak toe van den Kerkeraad. Een lange discussie volgde, die niet opgeteekend behoeft te worden, terwijl Ouderling Roets, gesecondeerd door Ouderling van Staden, aandringt op stemmen, waartoe wordt overgegaan, en blijkt het, dat het algemeen is aangenomen.

Er volgt een beschrijvingspunt van den Scriba: “De Algemeene Kerkvergadering, thans in zitting, doe onderzoek naar den toestand van de wijk Klerksdorp, district Potchefstroom.”

Daar het uit de beraadslaging duidelijk blijkt, dat de zaak niet door de Algemeene Kerkvergadering thans kan worden onderzocht, en openbaarheid noodzakelijk is tot recht verstand van den toestand aldaar, zoo dient de Scriba een voorstel in, dat gesecondeerd wordt door den Predikant van Wakkerstroom, algemeen wordt aangenomen en van den volgenden inhoud is: “Aan den Consulnt van Potchefstroom en den Predikant van Zeerust wordt opgedragen, de zaak

van Klerksdorp te onderzoeken, en daarvan verslag te doen bij de Commissie der Algemeene Kerkvergadering." Verdaging voor een kwart uur.

OPENING TEN KWART VOOR 5 URE.

De Præses opent de vergadering. Aan de orde wordt gesteld de zaak van het "Prospect Seminary" te Pretoria. De Præses erkent weinig van deze zaak te weten, zijnde niet tegenwoordig geweest bij de vroegere behandeling, leest de daarop betrekkelijke Notulen voor van het jaar 1879, en herinnert dat de bijeenroeping van deze buitengewone zitting in verband staat met het Seminary. De Scriba gevoelt zich verplicht aan de leden te herinneren, dat deze een Kerkelijke Vergadering is, laat den bijbel op de tafel leggen, wat tot nu toe verzuimd is geworden, acht het goed, dat men voortaan des morgens de werkzaamheden zal beginnen door een gedeelte van Gods heilig woord te lezen, ten einde in een behoorlijke stemming te zijn, om groote belangen te bespreken; doet uitkomen dat men aan den ingang staat van een teeder en moeilijk onderwerp, drukt op het hart om broederlijk, christelijk en openhartig te spreken, ten einde de eer van de Hervormde Kerk te handhaven, en in alles de uitbreiding van Gods Koningrijk voor oogen te houden. Ouderling Breedt houdt een aanspraak, over de bezwaren tegen de school, maar die ons toch niet zoo ver moeten voeren om af te breken, in plaats van op te bouwen. De Predikant van Wakkerstroom leest het besluit voor van 1879, brengt het in verband met art. 4 bld. 9 der Kerkwet, en vraagt, kunnen wij nu zulk een besluit verbreken? Vreest voor het geroep en de bespotting, die tegen ons zal opgaan; haalt aan, hoe gunstig de couranten van de Hervormde Kerk hadden getuigd, toen dat besluit was gevallen. Dat nu te verbreken is onmogelijk. De Kerkeraad van Wakkerstroom zal zijn aandeel leveren, al is het ook uit eigen zak. Er zijn moeilijkheden, bezwaren, maar laten wij openhartig spreken, misschien komt alles terecht.

Ouderling Wolmarans van Rustenburg zegt, dat zijn gemeente tegen een meisjesschool is; het is iets vreemds, zonder nut. Wil het besluit niet verbreken, maar een jongensschool oprichten. Als het besluit zoo gehandlaafd wordt, dan wordt de gemeente verdeeld, en wij moeten tevredenheid verwekken. Het gebeurt wel meer, dat wetten veranderd worden.

Ouderling Geyser is nog met een diepen indruk van de woorden van den Scriba; verhaalt hoe gunstig in den beginne de stemming was van de gemeente Standerton voor dit besluit, en hoe eensklaps een gevoel van bitterheid is ontstaan tegen die school. Hij wil het besluit handhaven, maar als er een verandering in kan komen, dan zou het vrede bewerken.

Ouderling Hatting blijft bij hetgeen hij gestemd heeft; ook heeft hij met zijn gemeente geen moeite. De Predikant van Wakkerstroom wil ook bij het besluit blijven, en door onderlinge zamenpreking een plan beramen, om de eer der Kerk te redden. Diaken Jan Meyer zegt, er was eerst overeengekomen, dat Hollandsch de hoofdtal zijn zou, daarna was het Engelsch. Dat maakte verbittering, verwacht veel goeds van bijeenkomsten.

Ouderling Botha zegt, dat zijn gemeente onwillig is.

De Predikant van Zoutpansberg blijft bij zijn gevoelen, dat het de roeping is om voor de lammeren te zorgen. Wijst aan, dat de school niet uitsluitend voor meisjes is, zag onlangs bij een bezoek aan het Seminary, ook jongens van 15 jaar. Het besluit moet gehandhaafd worden, maar broederlijk moet men de plannen tot een verandering bespreken.

Ouderling Roets heeft veel gedacht, maar nooit aan terug trekken van het besluit; vertelt dezelfde geschiedenis van Ouderling Geyser. Verheugde zich over de kans tot vooruitgang, een huis geopend om kinderen op te voeden. Midelen moeten worden gevonden om naauwer aan elkander te verbinden; het is een algemeene zaak. Diaken Engelbrecht zegt, dat hij bezwaren heeft. Volgens het Schoolreglement staat deze school niet in vol verband met de Hervormde Kerk. De Predikant van Rustenburg is zeer uitvoerig in zijn verhaal omtrent de gezindheid van de gemeente Rustenburg en de Consulents gemeente van Pretoria, in zake de meisjesschool, en hij doet dat vooral, om dat die twee gemeenten schriftelijk hunne onwilligheid hebben te kennen gegeven om aan het besluit te voldoen. De voornaamste reden is tegenzin tegen een meisjesschool, geen Engelsche ladies, men wil leeren boter maken, boerderijen. Men wil geleerde jongens. Wil ingelicht wezen omtrent de rapporten der Kerkelijke School Commissie, meent dat allen gewillig zullen zijn als er verandering in het besluit gemaakt wordt. Van wege de duisternis wordt de vergadering verdaagd tot morgen ochtend, ten 9 ure.

WOENSDAG, 1 DECEMBER, 1881.

Heropent des morgens ten 9 ure. De Præses opent de vergadering. De Predikant van Zoutpansberg doet het gebed. De Notulen van de namiddag zitting van gisteren, worden gelezen en goedgekeurd.

De zaak van het "Prospect Seminary" is nog aan de orde.

De Ouderling Wolmarans van Rustenburg gevoelt de zaak zeer dringend, wil nu niet te sterk drukken op het besluit, maar wil verbetering, vrede; wil de gemeente niet verstrooien, maar vergaderen. Elke Kerkeraad moet zijn gevoelens uitspreken, om den waren toestand der geheele Hervormde Kerk te weten.

De Scriba neemt het woord, om het standpunt aan te wijzen, waarop de Hervormde Kerk staat tegenover de meisjesschool, en om de taak bekend te maken, die aan de Kerkelijke Schoolcommissie is opgedragen. Doet uitkomen, hoe de onwilligheid van de gemeenten om bij te dragen niet moet geweten worden aan onwil om iets voor het onderwijs te doen, maar moet toegeschreven worden aan de Algemeene Kerkvergadering, die den schijn heeft als te varen onder een vreemde vlag. Toont aan, dat in 1879 reeds door den Predikant van Pretoria nadrukkelijk is aangewezen, hoe hij een begin heeft gemaakt met het vervullen van een heiligen plicht, het bevorderen van onderwijs, door een meisjesschool te bouwen, hoe dat werk half voltooid is, hoe hij van de gemeente van Pretoria niet meer kan eischen, en nu hulp zoekt bij het groote lichaam, de Hervormde Kerk. Er was dus een School, met Reglementen, Onderwijzeressen, Schoolcommissie; er kwam geld te kort, nu moest de Hervormde Kerk te hulp komen. Goed. De Algemeene Kerkvergadering, in de opgewondenheid van het oogenblik, zonder zelve recht te weten wat zij doet, neemt een besluit, een groote som voor 5 jaren waarborgende. Nu gaat men naar de gemeente, die het geld moet opbrengen. De leden der gemeente, zeer terecht, doen vragen, die beantwoord moeten worden, bijv. aan wien behoort het gebouw, op wiens naam is het getransporteerd, wat zijn de reglementen, wat heeft de Hervormde Kerk daarin te zeggen, waarom een meisjesschool, waarom Engelsch taal? enz., enz. Het antwoord moet wezen van de leden des Kerkeraads, die voor het besluit hebben gestemd, en nu geld komen vragen; ik weet er niets van, maar wees

gerust, er is een Kerkelijke Schoolcommissie, vertrouwbare mannen, die wij goed kennen, die wij vertrouwen. Naderhand blijkt het, dat die Commissie niets over de school te zeggen heeft, alleen toezicht moet houden, dat is alles; geen wonder dus, dat er een sprake is van misleiding, van onoprechtheid, waardoor het dan ook bijna onmogelijk wordt, om gelden voor de meisjesschool te verzamelen. Jammer dat zulk een goede zaak op die wijze bedorven wordt, en de Algemeene Kerkvergadering moet zich schuldig verklaren aan overhaasting en onberadenheid. Wil niet het besluit veranderen, maar wel de bevoegdheid der Kerkelijke Schoolcommissie.

De Predikant van Wakkerstroom verheugt zich over de woorden van den Scriba, dankt hem voor den uitleg, aan de zaak gegeven, hem is nu een licht opgegaan. Laten wij nu trachten tevredenheid te verwekken, dat zal kunnen, als de school geheel komt onder de zorg van de Kerk.

De Voorzitter doet een vraag omtrent het veranderen van het artikel van het Reglement, in zake den leeftijd van jongens; leest van 10 jaar, hoort gisteren van jongens van 15 jaar. Er is iets duisters.

De Predikant van Pretoria neemt nu het woord, betuigt zijn ingenomenheid met den geest, waarin de toespraken zijn gehouden, wilde liefst niet meer spreken in deze vergadering, maar is verplicht om dat hij de hoofdpersoon in deze zaak is. Ziet nu toch misschien een middel, dat de zaak zal recht komen, gevoelt zich verplicht om te waarschuwen tegen het nemen van verkeerde stappen, en zal nu met allen ernst zijn standpunt aangeven, waardoor een ieder zal kunnen zien, dat, als hij gedwaald heeft, hij dan toch gedwaald heeft in de rechte richting. Het eerste punt betreft het gebruik van de Engelsche taal als hoofdtal in de school, waarvan een punt van beschuldiging is gemaakt; de Predikant van Pretoria is Engelsch gezind, wil Pretoria gansch Engelsch maken, neen, het is zoo niet, hij heeft geleerd geduld te oefenen, en tot den God der waarheid zijn toevlucht te nemen, want de waarheid moet zegevieren; hij werpt die beschuldiging met verachting weg. Waarom dan Engelsch? Omdat, als nu het besluit genomen wordt, dat Hollandsch de hoofdtal zijn zal, er morgen van de 120 kinderen, die de school bezoeken, geen 10 zullen terugkomen. Er is in Pretoria groote tegenwerking; men doet zijn best om onze Kerk te ondermijnen, de Roomsche Kerk doet wat zij kan; zooals een ieder weet,

wil die Kerk, van Zuid-Afrika een centrum maken van, wat zij noemen Evangelisatie, een toevluchtsoord voor den Paus van Rome. Nu gaat die school achteruit, maar als Hollandsch de hoofdtal wordt in het Seminary, dan gaan er minstens 80 weg, van ons naar de Roomsche. Nu moeten wij waken. De Episcopalen zijn er ook nog, maar die hebben zoo goed als geen school. Wij moeten dus waken. Zullen wij nu om de taal, onze Kerk, onze Godsdienst te gronde werken in Pretoria, neen, dat kan niet. Dus omstandigheden dwingen hem om Engelsch op den voorgrond te zetten, ook maar voor een tijd, over 3 of 4 jaar niet meer noodig. Zoo dwingen omstandigheden hem ook om het Reglement te veranderen, en den leeftijd van een jongen hooger te stellen. Spreekt over de noodzakelijkheid van de opvoeding van meisjes, over een school met den bijbel, haalt aan, dat Diaken Meyer hem moet hebben misverstaan, daar hij nooit kan gezegd hebben, dat Hollandsch de hoofdtal zijn zou, en eindigt met te zullen toestemmen in eenige bestaansbare verandering.

De Predikant van Rustenburg zegt, dat hij met de inlichting omtrent den ouderdom van jongens voor de school tevreden is, gevoelt zich verplicht om te zeggen dat hij nooit geweten heeft, dat er een afzonderlijke Schoolcommissie te Pretoria is, zoodat de Kerkelijke Schoolcommissie niets te zeggen heeft, maar op heden is hem de toestand eerst duidelijk geworden. Maar hij vraagt, als Hollandsch niet de hoofdtal is, hoe dan met den Volksraad en zijn wet op het onderwijs, dat Hollandsch in alle scholen de taal van onderwijs zijn zal. En wat de Roomsche Kerk aangaat, dat is alles goed, maar de Algemeene Kerkvergadering heeft geen recht, om voor die weinigen in Pretoria een uitzondering te maken omtrent het "Prospect Seminary" in de taal des lands. Morgen komt er misschien een Roomsche bisschop te Potchefstroom, en wat dan? Als er ware Afrikaners zijn, dan zal men ook met hart en ziel voor de Hollandsche taal zijn; het gaat niet aan, om voor 80 kinderen de geheele Hervormde Kerk voorbij te zien.

VERDAGING.

Heropening ten 20 minuten over 11 uur. Ouderling M. J. Prinsloo zegt dat hij vroeger te kennen gaf zich niet te willen onttrekken, en was gekozen als lid der Schoolcommissie. Nu hij verstaat van den Predikant van Pretoria, dat hij niet

kan afzien van de Engelsche taal als hoofdtal, moet hij bedanken als lid der Commissie, ook omdat die Commissie geen recht of macht heeft om iets te doen.

De Predikant van Pretoria geeft te kennen, om misverstand te voorkomen, dat hij wil afzien voor zijn persoon, hij wil achteruit treden, maar de vergadering moet weten, wat de gevolgen zijn zullen, als de Hollandsche taal de hoofdtal wordt, raadt aan, het bedanken niet aan te nemen.

Ouderling Hatting spreekt zijn vertrouwen uit in de Kerkelijke Schoolcommissie. Diaken Jan Meyer wil vrijmoedig spreken nu in 1881, wat hij in 1879 als protesterende tegen de Regering niet kon spreken; komt terug op zijn vraag, vroeger niet genotuleerd, wat de hoofdtal zijn zou op de school, antwoord Hollandsch, wat anderen, misschien de Scriba ook, met hem kunnen getuigen, herinnert den wil van het volk om de Engelsche taal te verbannen.

Ouderling Roets spreekt zijn vertrouwen uit in de Schoolcommissie en verlangt naar een middel tot redding.

Diaken G. Engelbrecht vraagt: is er verband tusschen de Hervormde Kerk en de Engelsche taal?

Ouderling Geyser voert aan dat niets zoo eigen is aan ons als de taal, is die verloren, dan geen School, geen Kerk; spreekt van een Engelsch kind geleerd door boeren geld. Stelt voor een Commissie van 3 Predikanten en één Ouderling van iedere gemeente, om rapport uitbrengen in zake het "Prospect Seminary."

Dit wordt door Diaken G. Engelbrecht gesecondeerd.

Diaken Schutte zegt dat hij tot dus verre deze zaak heeft misverstaan, weet nu eerst wat Kerk-school is en als Engelsche kinders geen Hollandsche taal leeren willen, dan is hij tegen de school. Hij is een patriot. Hij was onder een misverstand, ziet nu dat de Kerk geen gezag over de school heeft.

VERDAGING.

Heropening ten half vier ure. De Notulen van de morgen-zitting worden gelezen en met een kleine verandering goedgekeurd.

Nog aan de orde het voorstel van Ouderling Geyser. De Scriba doet onderzoek naar het gesprokene omtrent de vraag, wat hoofdtal zijn zou in de school en het blijkt dat de algemeene indruk is geweest dat de Hollandsche taal zou geleerd worden.

Er word een verandering in het voorstel van Ouderling Geyser gemaakt, en er wordt nu gelezen : 3 Predikanten en één Ouderling of Diaken van de afgevaardigden uit elke gemeente.

De Predikant van Pretoria wil nog een woordje spreken, om zijne gewilligheid te kennen te geven van terug te treden, maar toch waarschuwen. Doet als antwoord aan Diaken Schutte uitkomen, dat volgens art. 1 van het Schoolreglement de plaatselijke Leeraar van Pretoria *ex officio* Voorzitter der school is, dat de leden der Schoolcommissie alle leden der Nederduitsch Hervormde Kerk zijn en dus het "Prospect Seminary" een Kerkelijke school is. Een rapport is ingezonden door de Kerkelijke Schoolcommissie; als men vraagt, wat die Commissie gedaan heeft. Het gebouw van het Seminary is getransporteerd op den naam van H. S. Bosman als plaatselijke Leeraar en Voorzitter der Schoolcommissie. Het gebouw staat op 4 erven, geruild van het Gouvernement voor 4 anderen, op voorwaarde van Schooldoeleinden. Er is nu een verband op; omdat de waarborg niet voldaan is, zoo is er geld opgenomen, en als er geen goede maatregelen genomen worden, dan moet het verkocht worden. Daar deze nu een Kerkelijke zaak is, zoo kunnen wij naderhand samenwerken met den Superintendent-Generaal van Onderwijs.

Diaken Schutte herhaalt nog wat hij gezegd heeft.

Er wordt nu overgegaan tot het stemmen van twee Predikanten voor de Commissie van rapport, zijnde de Predikant van Pretoria de derde, als betrokken in de zaak. De uitslag is dat de Predikanten Smits en Ackerman zijn gekozen. Tot afgevaardigden uit elke gemeente worden gekozen van :

Standerton, Broeder Geyser; Pretoria, br. Breedts; Heidelberg, br. Meyer; Zoutpansberg, br. Grobler; Utrecht, br. Hatting; Hartbeestfontein, br. Botha; Wakkerstroom, br. Uys; Waterberg, br. Boshoff; Potchefstroom, br. Prinsloo; Zeerust, br. Oberholzer; Rustenburg, br. Wolmarans; Middeburg, br. Muller; Consulentengemeente van Pretoria, br. Prinsloo.

Morgen ochtend, als de arbeid gereed is, zal het rapport worden ingeleverd, en deze vergadering weer bijeenkomen. De zitting van heden namiddag wordt door den Predikant van Wakkerstroom gesloten met dankgebed.

VRIJDAG, 2 DECEMBER, 1881.

Heropening des morgens ten 9 ure. Al de leden tegen woordig. De Predikant van Heidelberg doet het gebed. De Præses opent de vergadering. De Notulen van de vorige zitting worden gelezen en goedgekeurd.

De Commissie legt het Rapport over in zake het "Prospect Seminary" en het is van den volgenden inhoud: "De Commissie aangesteld door de Algemeene Kerkvergadering der Nederduitsch Hervormde Kerk heeft de eer het volgend verslag aan de Hoog Eerw. Vergadering voor te leggen. Uwe Commissie meent dat er bevrediging onder de verschillende gemeenten der Nederduitsch Hervormde Kerk zal bereikt worden, indien in het besluit van 1879, betrekkelijk de meisjesschool te Pretoria het volgende wordt opgenomen:

- I. Dat de Hollandsche taal geheel en al op den voorgrond zal worden gesteld in de Kerkelijke school te Pretoria;
- II. Dat de school zal veranderd worden in een jongens- en meisjeskostschool;
- III. Dat de school volkomenlijk zal staan onder het toezicht en onder de zorg van de Kerkelijke Schoolcommissie, te worden benoemd door de Algemeene Vergadering der Nederduitsch Hervormde Kerk;
- IV. Dat de naam der School (ex op lettende hoe de Heer het Volk der Zuid-Afrikaansch Republiek tot hertoe heeft geleid) voortaan zijn zal "Ebenhaëzer."

Verder deelt deze Commissie mede aan de Hoog. Eerw. Vergadering, dat zij van oordeel is, dat de schuld, thans rustende op het Schoolgebouw te Pretoria, zoo spoedig mogelijk moet worden afbetaald, als wanneer de grond met de daarop staande Schoolgebouwen onmiddelijk zal worden getransporteerd op naam van de Algemeene Kerkvergadering der Nederduitsch Hervormde Gemeenten in de Zuid-Afrikaansche Republiek.

(w. g.) G. W. SMITS, Præses,
" H. S. BOSMAN,
" D. P. ACKERMAN.

De Predikant van Zoutpansberg wordt door de Vergadering verzocht deze zitting te leiden, daar de Predikant van Rustenburg als lid der Commissie het Rapport moet toelichten. Genoemde Predikant neemt den stoel. De Predikant van Rustenburg begint met te zeggen, dat er gelet is op het handhaven van de eer der Hervormde Kerk en het bevorderen van de tevredenheid onder de leden der gemeente. Dat kan, door de hoofdtal Hollandsch te doen zijn, te zorgen voor onderwijs van jongens en meisjes, door een geheel Kerkelijke school op te richten, met een Algemeene School-

commissie, te benoemen uit de Algemeene Kerkvergadering, en plaatselijke Schoolcommissie, die de reglementen opvolgt der Algemeene Schoolcommissie; door zoo spoedig mogelijk de schuld af te betalen op de school rustende, als wanneer de erven op naam van de Algemeene Kerkvergadering kunnen worden getransporteerd.

Diaken Moolman vraagt iets over de Schoolcommissie, waarop de Predikant van Rustenburg zegt dat de Algemeene Schoolcommissie nog moet benoemd worden.

Het blijkt uit een zamenpraak dat er op dit oogenblik niets te vinden is van eenig document, papier, handteekeningen enz. in of onder den hoeksteen van het "Prospect Seminary" te Pretoria. De Scriba doet met allen ernst voorkomen, dat de plannen wel goed zijn, over het algemeen, maar één punt het geheel bederft. Hij dringt er met nadruk op aan, dat men voor de gemeente moet komen met een oprecht, eerlijk voornemen, en niet alleen dit, maar ook met volkomene wetenschap der zaak, ten einde in allen deele de gemeente te kunnen voorlichten. Maakt opmerkzaam op het gevaar om voor de gemeente te komen met twee scholen te gelijk, en wijst aan de onmogelijkheid om in één en hetzelfde gebouw een kostschool te hebben voor meisjes en jongens. Ook haalt hij aan, of het gebouw, het "Prospect Seminary" kan getransporteerd worden op naam der Hervormde Kerk.

Een lange beraadslaging volgt, meestal loopende over verkeerde indrukken, die moeten weg genomen worden, over misverstand, dat moet worden uit den weg geruimd, vragen wat is aan de orde, wat is de strekking en zoo meer, die wel wat beteekenen, maar de zaak niet verder brengen, zoodat men, bij het verdagen ten twaalf ure, nog op dezelfde hoogte was van des morgens.

HEROPENING TEN 3 URE.

Alle leden tegenwoordig. De Præses opent de vergadering. De korte Notulen van de morgen zitting word gelezen en goedgekeurd.

De Scriba, om de zaken te bespoedigen, om de eer van de Hervormde Kerk te handhaven, en het Schoolgebouw van het "Prospect Seminary" te behouden voor de Hervormde Kerk, doet in de zaak, thans voor de Vergadering, een plan aan de hand om het "Prospect Seminary" te koopen, ten behoeve van de Nederduitsch Hervormde Kerk in de Zuid-Afrikaanse

Republiek, door middel van 30 personen, die genegen zijn om £100 aan de Kerk te leenen voor een onbepaalden tijd tegen 5 percent, welk plan met instemming wordt ontvangen, terwijl reeds dadelijk 9 personen hunne namen daarvoor opgeven. De Predikanten van Rustenburg en Wakkerstroom doen evenwel uitkomen, dat er reeds voorziening is gemaakt voor den aankoop van het gebouw, op gemakkelijker wijze, volgens het laatste gedeelte van het rapport der Commissie in deze zaak, dat wordt aangehaalt en ook is toegelicht, zoo geeft de Scriba te kennen, dat het doel van beide voorstellen bereikt is, en het beter moet worden geacht, om met één persoon dan door middel van 30 personen dezen aankoop te bewerkstelligen. Een discussie volgde wat aan de orde is, met herinnering dat de strekking van het rapport reeds is aangenomen, dat, nu het rapport in behandeling moet genomen worden, het wenschelijk is het punt voor punt na te gaan, en eindelijk wordt een voorstel van broeder Klopper aan de orde gesteld, gesecondeerd door broeder van der Merwe, om het rapport der Commissie, in zake het "Prospect Seminary" punt voor punt in behandeling te nemen, het welk eindelijk, na lange beraadslaging, aangenomen wordt.

I. Het eerste punt is, "dat de Hollandsche taal geheel en al op den voorgrond zal worden gesteld in de Kerkelijke School te Pretoria." De Predikant van Wakkerstroom, gesecondeerd door Ouderling Klopper, stelt voor het bij acclamatie aan te nemen. Goedgekeurd.

II. "Dat de school veranderd zal worden in een jongens- en meisjes-kostschool."

Er is een amendement ingediend op dit voorstel, door Diaken Schutte, gesecondeerd door Diaken Jordaan, van den volgenden inhoud: "Aangezien er tegenwerpingen worden gemaakt tegen art. 2 van het Rapport der Commissie, betreffende de jongens- en een meisjes-kostschool, zoo stel ik voor, dat het zijn zal een jongens kostschool en een meisjes dagschool, met de veranderingen, aanbevolen door de Commissie." De Predikant van Rustenburg licht het Commissierapport toe, hoe men voorzien wil in de behoefte voor jongens en meisjes en hoe dit artikel zoo moet blijven staan. Na den uitleg trekt Diaken Schutte het amendement, met verlof der vergadering, terug. De Predikant van Wakkerstroom geeft ook inlichting, vooral er op wijzende, hoe de Kerkelijke Schoolcommissie de macht zal hebben, om te zien wat het beste plan zal zijn, eerst

een jongens kostschool of een meisjeskostschool, waarop art. 2 van het rapport wordt aangenomen bij meerderheid van stemmen, terwijl de volgende leden verzoeken aangeteekend te hebben, dat zij in de minderheid hebben gestemd: de Scriba, broeders J. J. van Staden, W. H. Stein, G. Engelbrecht, A. B. Wolmarans en F. J. Stein.

Ouderling Geyser begrijpt er niets meer van, meent dat dit artikel reeds verworpen is. Nog een discussie volgde; Diaken Schutte zegt, dat art. 3 nu aan de orde is, terwijl Ouderling Grobler voorstelt, gesecondeerd door Ouderling van Staden, om art. 3 aan te nemen. Dat luidt als volgt: "Dat de school volkomenlijk zal staan onder toezicht en onder de zorg van de Kerkel. Schoolcommissie, te worden benoemd door de Algemeene Kerkvergadering der Nederduitsch Hervormde Kerk." De Predikant van Rustenburg licht toe, hoe op deze Commissie de verplichting rust, om wetten en bepalingen te maken voor de School, alles regelt, en hoe de plaatselijke Schoolcommissie staat onder de wetten en bepalingen der Algemeene Schoolcommissie. Ouderling Klopper wil stemmen, wat Diaken Schutte secondeert, waarop art. 3 met meerderheid wordt aangenomen.

Aan de orde art. 4. "Dat de naam der school (er op lettende hoe de Heer het volk der Zuid-Afrikaansche Republiek tot hiertoe heeft geleid) voortaan zal zijn "Ebenhaëzer." Ouderling Klopper stelt voor en Diaken Jordaan secondeert om het aan te nemen, en met algemeene stemmen wordt het aangenomen.

In overleg met de Predikanten van Pretoria en Wakkerstroom bestaat de Algemeene Kerkel. Schoolcommissie nu uit 7 leden, namelijk de Predikanten van Pretoria, van Zeerust, van Rustenburg en van Heidelberg, de broeders M. J. Prinsloo H. J. Schoeman en T. N. de Villiers. De Ouderling M. J. Prinsloo doet eenige moeite om ontslagen te worden, maar het baat hem niets, daar zijn bedankje niet wordt aangenomen.

VERDAGING.

Heropening ten kwart voor vijf ure. Dezelfde leden zijn tegenwoordig. Het Commissie rapport, in zake het "Prospect Seminary," is nu afgehandeld. De Predikant van Rustenburg neemt nu den voorzittersstoel weer in. Nog wordt herinnerd, dat het laatste gedeelte van het rapport is vervallen door de aanneming van het voorstel van den Scriba.

De instructie van de Algemeene Schoolcommissie komt ter sprake, maar op voorstel van den Predikant van Wakkerstroom, met Ouderling Hatting als secondant, wordt aan de commissie volmacht gegeven, om te handelen naar haar oordeel, met verantwoording en verslag aan de Commissie der Algemeene Kerkvergadering. Er wordt overeengekomen, de plaatselijke Schoolcommissie af te schaffen, daar de twee leden van Pretoria uitvoerders kunnen zijn van de Algemeene Kerkelijke Schoolcommissie. Er worden nog namen ingewacht van personen, die £100 willen leenen ten behoeve van den aankoop van het Schoolgebouw. Morgen worden nog meer gewacht; er is gelegenheid om twee of meer personen voor die zaak te verbinden. Voor 1,000 pond sterling is toezegging gegeven.

De Predikant van Heidelberg vraagt ondersteuning, in dien er sprake is van een nationaal gedenkteeken op te richten ter herinnering aan het herstel der Zuid-Afrikaansche Republiek, om de aanspraken van het dorpje Heidelberg niet te vergeten, als zijnde de eerste standplaats van het nieuwe Gouvernement.

De Predikant van Pretoria geeft uitleg, waarom nog geen almanak der Nederduitsche Hervormde Kerk is verschenen. De kosten zijn te groot. De almanak der Nederduitsch Gereformeerde Kerk in de Kolonie bevat evenwel nu de Hervormde Kerk, met de gewone berichten, zal die ook leveren voor 1882. De vergadering is daarmede te vreden.

Sprekende over de uitgave eener Kerkelijke Courant, die ook niet verschijnt van wege de groote kosten, wordt herinnerd, dat er 70 pond voorhanden zijn van inteeckenpenningen, waarop besloten werd die som aan het Schoolgebouw te leenen, als het noodig is, en dat ieder zijn inteekening geld kan terug erlangen tot 1 Mei toe, indien hij zulks begeert. Het zal ook bekend worden gemaakt.

De volgende zitting der commissie van de Algemeene Kerkvergadering wordt (D.V.) bepaald op den tweeden Maandag van de maand Mei 1882 te Pretoria. De Algemeene Kerkelijke Schoolcommissie kan dan tevens op dien zelfden tijd te zamen komen.

Ten laatste is nog aan de orde een brief van den HoogEerw. Scriba der Nederduitsch Gereformeerde Kerk in de Zuid-Afrikaansche Republiek, den WelEerw. heer H. L. Neethling, aan deze Hoog Eerw. Vergadering, in zake vereeniging der

Hollandsche Kerken. De brief wordt voorgelezen, voorstellende zamenkomst van een commissie van 7 leden der Nederduitsch Gereformeerde Kerk, 7 leden van de Gereformeerde Kerk en 7 leden der Nederduitsch Hervormde met Ds. C. Fraser van Philippolis, als Voorzitter. Men besluit dien brief op morgen ochtend in behandeling te nemen, zoodat de Vergadering verdaagd wordt, nadat de Predikant van Pretoria het dankgebed heeft uitgesproken.

ZATURDAG, 3 DECEMBER. 1881.

De vergadering wordt heropend des morgens ten 9 ure. De Predikant van Zoutpansberg doet het gebed; al de leden zijn tegenwoordig. De Voorzitter opent de vergadering. De Notulen der vorige zitting worden gelezen en goedgekeurd.

Er worden nog 2 namen gevoegd bij de lijst der personen, die £100 leenen willen voor den aankoop van het gebouw "Prospect Seminary." Tegen 1 Mei aanstaande zal men beslist weten, of de sommen noodig zijn. Het is voor 5 jaar voor 5 per cent., met jaarlijksche aflossing. Het besluit omtrent de meisjesschool blijft nog van kracht. Als het gebouw niet gekocht wordt, dan vervalt het besluit. Sommige gemeenten hebben reeds gedeeltelijk of geheel er aan voldaan.

Aan de orde komt nu de brief van den Hoog Eerw. Scriba der Nederduitsch Gereformeerde Kerk, in zake de vereeniging, welke brief wordt voorgelezen, evenals de Notulen daarop betrekkelijk, van het jaar 1879. De Præses herinert aan de resolutie, omtrent de wenschelijkheid van vereeniging der Nederduitsch Gereformeerde Kerk, zoodat de Gereformeerde Kerk op dit oogenblik nog buiten de kwestie is. En dat nu het voornaamste punt dit is: Zal de Algemeene Kerkvergadering een Commissie zenden naar de Nederduitsch Gereformeerde en Gereformeerde Kerk of Nederduitsch Gereformeerde alleen? Verschillende redenen worden gehoord, Ouderling Klopper wil een voorstel doen; de Scriba heeft er ook een, waarop broeder Klopper zich terug trekt.

Het voorstel is: "De Algemeene Kerkvergadering, thans zitting houdende, gelezen hebbende een schrijven van den Hoog Eerw. Scriba der Algemeene Kerkvergadering van de

Nederduitsch Gereformeerde Kerk, in zake een vereeniging der Hollandsche Kerken in de Zuid-Afrikaansche Republiek; Besluit :

- I. Het voorstel der Nederduitsche Gereformeerde Kerk, om een samenkomst over deze zaak met elkander te houden, aan te nemen ;
- II. Besluit om 2 Predikanten en 5 Ouderlingen uit deze Vergadering af te vaardigen, ten einde 2 Predikanten en 5 Ouderlingen der Nederduitsch Gereformeerde Kerk in de Zuid-Afrikaansche Republiek te ontmoeten ;
- III. Besluit aan den Hoog. Eerw. Scriba der Algemeene Kerkvergadering der Nederduitsch Gereformeerde Kerk kennis te geven, dat de Algemeene Kerkvergadering der Nederduitsch Hervormde Kerk niets weet van de Commissie der Gereformeerde Kerk aangaande die vereeniging en waarvan melding wordt gemaakt in het officiële schrijven ; dat er geen documenten van dien aard hier ter tafel liggen en de Algemeene Kerkvergadering dus gansch onbewust is van eenige aanleiding tot vereeniging.
- IV. Besluit te kennen te geven, dat het onraadzaam is om een Predikant van een naburigen Staat als Voorzitter van die samenkomst uit te noodigen, daar die taak gemakkelijk door een der Predikanten alhier kan worden vervuld, dat deze Algemeene Kerkvergadering geheel te vreden is met den Predikant van Utrecht als Voorzitter der samenkomst.
- V. Besluit aan den Hoog Eerw. Scriba der Nederduitsch Gereformeerde Kerk te verzoeken, om plaats en tijd te bepalen, waarop en wanneer die twee Commissiën elkander kunnen ontmoeten."

Diaken Jan Meyer secondeert het voorstel. Ouderling Wolmarans meent dat tijd en plaats door ons moeten bepaald worden, wil b. v. Pretoria bepalen als de plaats der samenkomst. De Predikant van Zoutpansberg keurt niet goed, dat het Præsidium gegeven wordt aan den Predikant van Utrecht. Meerdere stemmen worden gehoord, daarin overeenkomende, dat de voorzittersstoel niet door een Predikant van een anderen Staat kan worden ingenomen. De Scriba stemt toe, op voorstel van den Predikant van Pretoria, om in te voegen het woordje "voor als nog" vóór "geene documenten" in art. 3, en art. 5 aldus te veranderen : "Besluit, om aan den Hoog Eerw. Scriba der Ned. Gereformeerde Kerk te verzoeken om met den Hoog Eerw. Scriba der Ned. Hervormde Kerk te corresponderen over plaats en tijd der samenkomst." Privaat zal de wensch worden uitgedrukt aan den Scriba der Ned. Geref. Kerk, om de samenkomst te Pretoria te houden, en wel in de maand Mei

1882, als wanneer de Volksraad, de Commissie der Algemeene Kerkvergadering en de Kerkelijke Schoolcommissie zullen vergaderen. Op verzoek van den Predikant van Wakkerstroom, wordt achter 'tevreden,' art. 4, gezet: "zal zijn." Ouderling F. Wolmarans wil stemmen, wat broeder Hatting secondeert. Tot de stemming overgaande blijkt het, dat het aldus gewijzigde voorstel, op één stem na, algemeen is aangenomen. De ééne stem tegen is van den Predikant van Zoutpansberg, en, zooals te kennen wordt gegeven, door het artikel in zake het praesidium van den Predikant van Utrecht. Het aldus aangenomen voorstel is als volgt:

"De Algemeene Kerkvergadering der Ned. Hervormde Kerk in de Z. A. Republiek, thans zitting houdende, gelezen hebbende een schrijven van den Hoog Eerw. Scriba van de Ned. Gereformeerde Kerk in zake eene vereeniging der Hollandsche kerken in de Z. A. Republiek; Besluit:

- I. Het voorstel der Nederduitsch Gereformeerde Kerk, om een samenkomst over deze zaak met elkander te houden, aan te nemen.
- II. Besluit om 2 Predikanten en 5 Ouderlingen uit deze Vergadering af te vaardigen, ten einde 2 Predikanten en 5 Ouderlingen der Nederduitsch Gereformeerde Kerk der Zuid-Afrikaansche Republiek te ontmoeten;
- III. Besluit aan den Hoog Eerw. Scriba der Nederduitsch Gereformeerde Kerk kennis te geven, dat de Algemeene Kerkvergadering der Nederduitsch Hervormde Kerk niets weet van een Commissie der Gereformeerde Kerk aangaande die vereeniging, en waarvan melding wordt gemaakt in het officiële schrijven, dat vooralsnog geene documenten van dien aard hier ter tafel leggen, en de Algemeene Kerkvergadering dus gansch onbewust is van eenige aanleiding tot vereeniging.
- IV. Besluit te kennen te geven dat het onraadzaam is, om een Predikant van een naburigen staat als Voorzitter van die samenkomst uit te noodigen, daar die taak gemakkelijk door een der Predikanten alhier kan worden vervuld, en deze Algemeene Kerkvergadering geheel te vreden zal zijn met den Predikant van Utrecht als Voorzitter der samenkomst.
- V. Besluit aan den Hoog Eerw. Scriba der Nederduitsch Gereformeerde Kerk te corresponderen over plaats en tijd der samenkomst.

Er worden nu de twee Predikanten der Commissie gekozen. Bij de stemming blijkt dat de Predikanten van Heidelberg en Wakkerstroom met 46 van de 52 stemmen zijn benoemd. Beide Predikanten nemen het aan, op voor-

waarden dat zij zelve hunne Ouderlingen mogen kiezen, hetgeen wordt toegestemd, niet zonder een opmerking van den Predikant van Pretoria, dat het geen gewoonte moet worden om Ouderlingen te benoemen, maar ook met gesloten briefjes moet worden gestemd.

VOORGEDRAGEN WORDEN :

PRIMARIJ :

Br. P. W. GEYSEER,
 „ J. J. UYS,
 „ J. A. BREEDT,
 „ F. WOLMARANS,
 „ J. J. VAN STADEN.

SECUNDI :

Br. P. P. ROETS,
 „ H. KLOPPER,
 „ H. PRETORIUS,
 „ M. POTGIETER,
 „ C. MEYER.

Hierop wordt de Vergadering voor een weinig verdaagd.

HEROPENING TEN 20 MINUTEN OVER ELF UUR.

Alle leden tegenwoordig, behalve broeder J. J. van Staden, door ziekte verhinderd. Er is sprake van de Secundi der Predikanten. Ten slotte wordt door den Predikant van Heidelberg de Predikant van Zeerust, door den Predikant van Wakkerstroom de Predikant van Pretoria tot zijn Secundus gekozen. Er wordt gesproken wat de plichten zullen zijn der Commissie, en zelfs het woord instructie wordt gehoord; de Predikant van Pretoria meent dat er wel eenige wenken aan de Commissie kunnen worden gegeven; zoo verklaart hij zelve 1o dat hij den naam van de Kerk niet wil veranderen; 2o dat men los moet zijn van het gezag der Synode van de Ned. Gereformeerde Kerk in de Kaapkolonie; alleen een broederband moet blijven bestaan. 3o. Wij willen niet weten van gelijkstelling; aan het werk van een Zending, om te arbeiden als een Predikant in een blanke gemeente kan in onze vereenigde Kerk niet worden gedacht. Maar als zooveel gehouden wordt, dan kunnen wij wel wat toegeven. Sommige leden spreken in denzelfden geest; de Predikant van Wakkerstroom doet uitkomen, dat de Commissie geen volmacht heeft om iets te besluiten. Broeder Uys wil een discussie voeren over Ned. Hervormd en Ned. Gereformeerd, maar de Voorzitter wijst hem aan, dat zulks nu ontijdig is.

Ouderling Wolmarans wil geen instructies, maar volmacht aan de Commissie geven, om haar oordeel te gebruiken en

verslag te doen aan de Algemeene Kerkvergadering. De Diaken G. Engelbrecht, Gz., neemt dit als een voorstel, Ouderling Klopper secondeert, en het wordt algemeen aangenomen.

Er wordt overeen gekomen om 800 exemplaren dezer Notulen te doen drukken, de kosten te vinden uit het Algemeene Fonds, en gratis te worden uitgedeeld aan de Kerkeraden. De uitgave dezer Notulen wordt aan den Scriba en zijne bescheidenheid opgedragen. Sommige leden verklaren zich bereid een aandeel of het geheel der toegekende reiskosten voor dat doel af te staan.

Na beraadslaging wordt goedgevonden deze Vergadering te verdagen. Aan den Koster wordt de som van £3 als belooning toegekend.

Daarna neemt de Predikant van Pretoria het woord, om hulde te brengen aan den Voorzitter, die met zooveel beleid en behendigheid de Vergadering heeft bestuurd; hij meent uit naam van de geheele Vergadering den dank aan den Præses te moeten toebrengen voor de wijze waarop hij de Vergadering heeft geregeld; hij zegt dat, niet om hem een compliment te maken, maar als een verschuldigde plicht aan den Voorzitter. Hij dankt ook namens de broeders van Zoutpansberg en van Wakkerstroom, den Kerkeraad van Heidelberg voor de gulle ontvangst, hun bereid. Hij meent, dat nu de leuze zijn moet, om, in een broederlijken band, zamen te arbeiden en de eer der Hervormde Kerk te handhaven. De Voorzitter blijft den Predikant van Pretoria dankbaar voor die woorden, ook uit naam van den Kerkeraad van Heidelberg, en wenscht broederlijk met elkander zamen te werken. Hierop wordt de Vergadering verdaagd tot 4 ure.

HEROPENING TEN 4 URE.

Al de leden tegenwoordig. De Notulen van heden morgen worden gelezen en goedgekeurd. De Predikant van Zoutpansberg wil vragen, waar is het adres aan het Hoog-Edele Driemanschap? Nog niet gereed. Zal dadelijk gereed gemaakt, maar eerst na de sluiting der Vergadering geteekend worden.

Niemand meer iets voor te stellen hebbende, worden de Notulen gelezen, goedgekeurd en geteekend, en de Vergadering met toespraak en dankzegging door den Voorzitter gesloten.

(w. g.) G. W. SMITS, h. t. Præses.
 „ N. J. VAN WARMELO, h. t. Scriba.
 „ D. P. ACKERMAN, v. d. M.
 „ L. G. F. BICCARD, v. d. M.
 „ H. S. BOSMAN, v. d. M.

J. P. PRINSLOO,	H. C. KLOPPER,	} Ouderlingen.
M. C. DE BEER,	J. J. UYS,	
P. A. GELDENHUIS,	S. E. GROBLER,	
J. A. BREEDT,	D. C. OBERHOLZER,	
H. J. BADENHORST,	J. H. HATTING,	
C. G. SNIJMAN,	G. J. J. BOTHA,	
H. S. P. PRETORIUS,	S. D. J. v. d. MERWE,	
C. F. J. MEIJER,	M. J. PRINSLOO,	
J. J. VAN STADEN,	P. J. MULLER,	
J. W. SPRUIJT,	P. P. ROETS,	
G. S. BOTHA,	P. W. GEIJSER,	} Diakenen.
F. G. H. WOLMARANS,	A. B. WOLMARANS,	
M. G. POTGIETER,		
M. J. WOLMARANS,	W. H. MOOLMAN,	
F. C. VENTER,	J. C. VAN DEVENTER,	
C. E. SCHUTTE,	G. J. J. OLIVIER,	
L. H. JORDAAN,	A. J. DE LANGE,	
J. P. MEYER,	P. C. BRONKHORST,	
W. H. STEYN,	P. J. L. BIERMAN,	
C. J. A. CRONJEE,	G. J. ENGELBRECHT,	
F. J. STEYN,	D. S. MULLER,	}
G. J. VAN DER MERWE,	D. J. KOK,	
H. C. J. VAN RENSBURG,	F. BOSHOFF,	
G. F. SNIJMAN,	J. H. SEEGER.	

[Voor copy conform:]

N. J. VAN WARMELO, Scriba.

Heidelberg, 20 December 1881.

